

Inhoud

- Voorwoord 11
1. ‘Politiek is de basis’
Functie en rol van politici bij *Pauw & Witteman* 17
 2. Het grote bellen
Hoe de uitzending tot stand komt 30
 3. De Haagse marktplaats
Concurrenten of collega’s? 45
 4. ‘Gaat hij dat echt zeggen?’
Over *Buitenhof*, Gerrit Zalm en de OZB 53
 5. De talkshowpoliticus
Wouter Bos 65
 6. Excuses aan de premier, de programmamakers
gingen in de fout
Balkenende en Jack de Vries, en valse beloftes van
de RVD 78
 7. Chemie aan tafel
Of hoe het gebrek daaraan de val van een politicus kan
bespoedigen 98
 8. IJzeren Rita versus Rutte
Machinaties van een spindoctor 107
 9. Rutte is boos
Lange tenen en korte lijnen 117

10. 'Een flutprogramma'
Geert Wilders, de PVV en hun band met
Pauw & Witteman 126
 11. Geen man van confrontatie
Wilders' ideoloog: Martin Bosma 141
 12. Een bom onder de PVV
Hero Brinkman wil democratiseren 151
 13. Ridder Dion
Dion Graus: paradijsvogel van de PVV 163
 14. Femkes geheim
Afscheid van een politica 177
 15. Het briefje van Bleker
De macht van het beeld 183
 16. Sneuneuzerij
Seksisme en xenofobie bij *Pauw & Witteman* 203
 17. Hero breekt met Geert
De geboorte van een partij 213
 18. Fatsoenlijk of futloos
Van Cohen naar Samsom 220
 19. 'Nu doet u het weer'
Campagnevoeren op tv: verkiezingsdebatten 2012 232
 20. Het effect van *Pauw & Witteman*
Onderzoek naar de maatschappelijke en
politieke invloed van het programma 250
 21. Handjeklap
Onderhandelingen tussen politici en journalisten 252
- Dankwoord 271
- Register 273

1. 'Politiek is de basis'

Functie en rol van politici bij *Pauw & Witteman*

Een latenighttalkshow als *Pauw & Witteman* is een uniek verschijnsel in de internationale tv-wereld. Nergens anders zitten politici dagelijks met sporters en artiesten aan tafel om aan het eind van de avond onder leiding van twee journalisten gezamenlijk de actualiteiten door te nemen.

Latenight-tv in het buitenland is vooral het speelveld van stand-upcomedians als Jay Leno en David Letterman in de Verenigde Staten, gevatte presentatoren als Graham Norton en Jonathan Ross in Groot-Brittannië, en tot voor kort Harald Schmidt in Duitsland. België had *De laatste show*, maar ook die was minder op politiek en veel meer op entertainment gericht.

Deze comedians voeren luchtige sologesprekken en gebruiken vooraf bedachte grappen. Ze zitten achter of aan een desk en praten wel met een aantal gasten, maar een voor een en bijna nooit tegelijk.

Deze programma's hebben veel sterker een script dan bij een stamtafel als die van *P&W* mogelijk is. Wij hebben wel een draaiboek, maar daar hoeft niemand zich aan te houden.

Pauw & Witteman is schatplichtig aan *Barend & Van Dorp*. Vanaf 1990 maakten Frits Barend en Henk van Dorp een populair praatprogramma over sport, vooral voetbal. In februari 1999 begonnen ze met een dagelijkse talkshow, die zo'n zes maanden per jaar

werd uitgezonden. In jaren van een EK of WK voetbal was het programma er ook in de zomer. *B&VD* werd tot 2005 door RTL uitgezonden. Het laatste jaar was het programma te zien bij Talpa, de mislukte zender van John de Mol. RTL had een sterke positie aan het eind van de avond, maar kon de opvolger voor *B&VD* niet vinden. In 2006 sprong de publieke omroep in dit gat en programmeerde *P&W* dagelijks op Nederland 1. Vanaf het eerste seizoen gingen de kijkcijfers in de richting van het miljoen. De overige jaren lag het gemiddelde daar zelfs boven (*B&VD* haalde gemiddeld 700 000 kijkers).

Barend en Van Dorp lieten zich vergezellen door sidekick Jan Mulder. Behalve aan sport besteedde het programma veel aandacht aan politiek. Barend en Mulder hadden vaak een uitgesproken mening over menige actuele kwestie. Van Dorp was de meer neutrale gespreksleider en bewaakte de tijd die aan de onderwerpen werd besteed.

Het succes van het programma bleef ook in het buitenland niet onopgemerkt. Bert van der Veer, destijds programmadirecteur bij RTL4, werd benaderd door een Duitse zenderbaas die wilde weten wat het geheim was van deze kijkcijferhit.

‘Neem een paar oudere sportjournalisten en een recalcitrante oud-voetballer, nodig een paar gasten uit en zet ze rond een tafel,’ adviseerde Van der Veer. ‘Je kunt het niet eens een formule noemen. Dat wij nog steeds zo’n politiek getinte stamtafel hebben en landen als Frankrijk, Duitsland en Italië niet, heeft met de schaal van ons landje te maken. Wij hebben gewoon te weinig sterren om elke avond een Letterman-achtige show te maken. Om de drie weken Gordon en André Rieu, daar zit niemand op te wachten.’

Pauw & Witteman kwam voort uit *Nova-politiek*. Bij dat programma werkten de presentatoren voor het eerst samen. In beginsel met Clairy Polak en Ferry Mingelen in wisselende duo's, maar allengs deden Pauw en Witteman meer uitzendingen sa-

men omdat de combinatie werkte en ze er zelf ook veel plezier in hadden.

Hun eerste eigen programma, *Woestijnruiters*, live uit Studio Plantage op zondagavond, was geen doorslaand succes, in elk geval niet bij de kijkers. Maar de heren wilden graag samen door en vonden steun bij de VARA/NPS en netmanager Ton F. Van Dijk, die graag in het gat wilden springen dat was ontstaan doordat *B&VD* was gestopt.

Ik kreeg voor het eerst met het duo te maken toen ik werd uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek. Witteman kende ik van *Buitenhof*. Hij had me hoogstpersoonlijk voorgedragen als parlementair redacteur voor zijn nieuwe programma. Ik was vooral benieuwd hoe serieus ze de politiek zouden nemen.

‘Hoe vaak denken jullie politieke gasten te hebben?’ wilde ik dan ook weten.

‘Elke dag,’ antwoordde Witteman.

Nu denkt hij er nog geen millimeter anders over: ‘Politiek is de basis van dit programma, de corebusiness. De rest is aardigheid eromheen. En dan bedoel ik politiek in de bredere zin. Ik vind een discussie tussen iemand van Woningcorporatie Vestia en onze economisch duider Peter Verhaar ook politiek. Het gaat er niet alleen om politici uit te nodigen.’

Pauw zegt: ‘We vinden politiek leuk, ook omdat we daar wat verschillend in zijn. Ik ben emotioneler en af en toe directer. Paul werkt meer volgens de geëigende politieke lijnen. Die combinatie is leuk: de opwinding en ergernis van mij en de formelere benaderingswijze van Paul.’

‘Het is goed dat we er niet hetzelfde in staan,’ zegt Witteman. ‘Ik waak voor oordelen, meer dan Jeroen. Dat maakt hem soms tot een soort Jan Mulder van het programma. Prima.’

Pauw: ‘We vinden allebei dat we niks mogen missen, maar Paul wil dagelijks politieke gasten, terwijl ik zo’n gast alleen interessant vind als er ook daadwerkelijk een inhoudelijk gesprek mee te voe-

ren valt. Als Pechtold er alleen maar zit omdat hij Pechtold is, nodig dan iemand anders uit. Dat is iets waarover we af en toe van mening verschillen. Maar het hoort natuurlijk wel bij ons programma. We doen elke dag verslag van het belangrijkste wat er in onze samenleving gebeurt. De mensen die gezicht geven aan de macht, die beslissen wat er bij jou thuis gebeurt, zijn een essentieel aspect aan onze tafel.'

Ik wilde maar wat graag voor deze heren werken. De beste interviewers voor wie je de bal nog even schoonveegt voordat je die dienstbaar op de stip legt. Bovendien elke werkdag de kans om een gast aan tafel te krijgen. Dit programma kon echt een belangrijke factor in Den Haag worden.

Ik mocht al snel aan de slag voor *De laatste ronde*, wat toen nog de werktitel was. Voor een proefopname – een zogeheten pilot – wilde men naast sidekick Adriaan van Dis en bergbeklimmer Harry Kikstra twee politieke gasten. De keus viel op minister Alexander Pechtold van Bestuurlijke Vernieuwing en Rita Verdonks spindoctor Kay van de Linde. Ik heb onlangs nog eens teruggekeken en het ziet er, ook zonder het echte decor, al heel erg uit als een uitzending van *Pauw & Witteman*. De zapservice heet weliswaar nog 'Uitlating gemist' en het interview met Kikstra vindt plaats aan een ander tafeltje, maar verder is het vooral *P&W* zoals we dat kennen.

Pechtold en Van de Linde vliegen elkaar goed in de haren. Van de Linde stelde dat hij graag voor Wouter Bos zou willen werken, maar beslist niet voor Pechtold want daar had hij geen fiducia in. 'Met D66 kun je niet veel meer doen dan het zaakje opheffen. Meer zit er niet in.'

Dat gaf beslist enige irritatie aan tafel. Het was allemaal nog wat braaf en saai, maar vele malen beter dan de tweede pilot, die we twee dagen voor de eerste uitzending maakten in de echte studio. Ondanks de aanwezigheid van pvv-er Hero Brinkman was dat een stroperige sessie. Met enige onrust werd daarom vooruitgeke-

ken naar de eerste uitzending van maandag 4 september 2006, maar de zorg was onterecht. Misschien kwam dat doordat er voor de eerste uitzending een gedurfde keuze werd gemaakt. Showbizzster Mariska Hulscher, tegenwoordig werkzaam als relatie- en scheidingscoach, werd uitgenodigd.

Deze voormalige presentatrice was in de zomer van 2006 gescheiden van Ary Schouwenaar, de man met wie ze enkele weken eerder was getrouwd. Dat was voorpaginanieuws voor *De Telegraaf* en de roddelbladen, maar hoorde zo'n onderwerp ook bij ons aan tafel?

Jeroen Pauw: 'Voor zogenaamde luchtigheid ligt de lat vaak hoger dan voor een willekeurige politicus. Hulscher was toen een strategische keuze omdat we duidelijk moesten maken wat voor programma we gingen maken. We moesten laten zien dat we niet alleen serieuze onderwerpen of politiek zouden doen, maar ook lichte items zouden brengen.'

De recensent van *de Volkskrant* was na de eerste uitzending niet enthousiast. Wim de Jong waarschuwde in zijn column van 5 september 2006 voor 'brede, vraaggestuurde publieke tv'.

Met dank aan Hulscher of niet, vanaf het begin scoorde *P&W* boven verwachting en het programma trekt nu al enkele jaren gemiddeld stabiel boven een miljoen kijkers. Politiek is een belangrijk bestanddeel gebleven. Is er een crisis in Den Haag dan weet de kijker ons programma altijd goed te vinden. Toch heeft Witteman wel het gevoel dat hij anders met politici en politiek omgaat dan in zijn eerdere programma's.

'Bij het ontstaan van *P&W* heb ik me volledig gerealiseerd dat het om een ander type programma ging dan men van mij gewend was. Voor mensen uit mijn omgeving was dat wel eens teleurstellend. Die vroegen me waar die man toch gebleven was die politici in de tang nam. Maar ja, dat is een keuze. Ik ben wel kritisch ten opzichte van politici, maar nu veel meer in de morele zin dan dat ik eindeloos op zoek ga naar het verborgen nieuwtje voor teletekst pagina 101. Jeroen gaat daar nog een stapje verder in. Ik kan

scherp zijn in de vraagstelling, omdat ik in de afgelopen dertig jaar een goede omgang met politici heb ontwikkeld.’

Aan politici die hun boodschap omfloerst of helemaal niet brengen hebben Pauw en Witteman allebei een broertje dood. Ze veranderen dan acuut van gespreksonderwerp. Mijn collegaredacteuren en ik vinden wel eens dat de presentatoren wat langer lastige vragen mogen stellen.

Witteman vindt dit niet bij het programma passen: ‘Jullie willen graag dat we een gast lang doorzagen, maar dan krijg je zeven minuten verschrikkelijke zendtijd. Dat kan veel beter in een programma als *Buitenhof*, dat een ander type kijker heeft. Die zijn blij dat er wordt doorgevraagd op details. Dat is een totaal ander perspectief. Wij maken een talkshow die het moet hebben van hoge attentiewaarde. We moeten erbovenop zitten en dan kun je je geen langzame opbouw veroorloven. “Is het niet zo dat”, “maar die en die zegt dat”, “die meneer zegt er dit van” – zodat je uiteindelijk hoort dat misschien in 2030 de hypotheekrenteaftrek zal sneuvelen. Dan heb je met veel moeite een klein nieuwtje en mag je nog hopen dat het wordt opgepikt, terwijl je veel kijkers kwijt bent geraakt.’

Pauw denkt er net zo over. ‘Trekken aan politici levert geen leuk gesprek op. Thuis denk je dan: hij heeft toch al nee gezegd, moet je het nu nog vaker vragen? Eindeloos doorvragen gebeurt vaak door journalisten die willen laten zien dat ze dat kunnen. Ik rond zo’n gesprek liever af door vast te stellen dat er niet meer in zit. “U gaat er verder niks over zeggen?” vraag ik dan. Dan weet je dat. Dat is ook het goed recht van een gast, zelfs van een politicus. Ze hoeven geen verantwoording af te leggen in een talkshow.’

Pauw heeft een hekel aan ‘beambten’, oftewel gasten die niet per se komen met een verhaal, maar van wie iedereen het bijzonder vindt dat we die gast aan tafel hebben. Politici als Donner en Rosenthal, bijvoorbeeld, die talkshows doorgaans mijden.

‘Als je geen gesprek aan wilt gaan, als je niet met een zekere ma-

te van flair met de huiskamer wilt praten – want dat zijn wij, de afgevaardigden van de huiskamer – ja, dan is het beter voor het programma dat je niet komt. En dan kun je als redacteur denken dat het heel goed is dat zo iemand een keer bij ons aan tafel heeft gezeten, maar als het niks oplevert, dan liever niet. Dan doe je het eigenlijk alleen voor onze Haagse mensen die tegen hun collega's kunnen zeggen dat ze die of die aan tafel hadden.'

Hij wordt daarentegen blij van politici die graag iets willen vertellen. 'Jan Marijnissen, Wouter Bos, Henk Bleker en ook Hero Brinkman zijn ideale gasten, omdat ze allemaal geen voorgekauwde antwoorden geven. Femke Halsema was ook altijd goed. Dat zijn mensen die het leuk vinden om een gesprek te voeren. Geen wezels, maar persoonlijkheden die gewoon iets durven te zeggen.'

Van politici vragen programma's als het onze andere kwaliteiten dan ze bij actualiteitenprogramma's gewend zijn. Daar worden ze bevraagd over een bepaald onderwerp of gaan ze in discussie met collega's. Een heel enkele keer debatteren ze ook met mensen die door hun beleid geraakt worden. Bij talkshows komen ze óók om over een actueel onderwerp te praten, maar er passeren tevens tal van andere items en overige gasten bemoeien zich steevast met de gesprekken. Dat kan tot felle discussie leiden. Niet alleen moeten politici het eigen onderwerp tot in de finesses beheersen, maar het is ook minstens zo belangrijk om over sport, muziek of theater aardig te kunnen meepraten. Het gaat om 'heel de mensch'. Een goedgebekte politicus met een brede interesse en gevoel voor humor is sterk in het voordeel. Het is niet voor niets dat mensen als Paul Rosenmöller, Jan Marijnissen, Frits Bolkestein, Hans Dijkstal, Wouter Bos en Pim Fortuyn zich bij *Bevden* bij ons als een vis in het water voelden.

Zou het toeval zijn dat tegelijk met de opkomst van dit soort programma's het populisme wortel schoot in Nederland?

Parlementair journalist Max van Weezel van *Vrij Nederland*

denkt van niet: ‘Mensen van de flankpartijen met een lekker uitgesproken standpunt doen het goed op tv. De talkshow speelt dus een rol in het kapotmaken van de middenpartijen. Ik denk dat er een verband is tussen het langzaam uitsterven van de middenpartijen en de televisiedemocratie. Politici als Alexander Pechtold, Femke Halsema, Wouter Bos en Diederik Samsom komen goed uit hun woorden, en remmen dat verschijnsel, maar er heeft onmiskenbaar een verschuiving plaatsgevonden. Dat kan overigens ook veroorzaakt worden doordat de middenpartijen verstrikt zijn geraakt in hun eigen redeneringen. Dat je als programmamaker denkt: hier is geen chocola meer van te maken. Die nodigen we niet uit.’

Kees Boonman, interviewer bij het radioprogramma *Tros Kamerbreed* en politiek duider van *EenVandaag*, verbaast zich erover dat politici er zoveel voor overhebben om bij *p&w* of *De wereld draait door* aan tafel te zitten: ‘Veel ministers hebben er geen enkele moeite mee in een talkshow met criminelen of ongeletterden aan tafel te zitten. In een programma als *Tros Kamerbreed* zijn ze opeens heel principieel en weigeren vaak met Kamerleden in een uitzending te zitten. Dat vinden ze niet chic want een discussie tussen een Kamerlid en de minister hoort thuis in het parlement. Flauwekul natuurlijk en bovenal hypocriet.’

Hij vindt dat door deze popularisering van de politiek de zaak erg wordt versimpeld. ‘Door politici in een setting met Gordon neer te zetten bevestig je ongewild wat er eigenlijk aan de hand is. De sfeer van crisis in de politiek. Op het moment suprême, als je denkt dat de essentiële vraag gaat komen, hoor ik te vaak: “... en dan nu over naar de zapservice.” Dat is gecultiveerde angst. Het mag niet saai worden. Het is tegelijkertijd onthullend en ontmaskerend om te zien of politici met normale mensen kunnen praten. Of ze in een ivoren toren zitten. Tv is nietsontziend. Voelt een politicus zich ongemakkelijk? Is het een levend wezen of een rare kwibus?’

Paul Witteman kent de kritiek en heeft er ook wel enig begrip voor: ‘In zekere zin hebben ze daar een punt. Bij al onze overwe-

gingen speelt een uitgesproken verhaal wel degelijk een rol. Ik geloof dat ik wel probeer op de rem te trappen. Maar ik ben niet roomser dan de paus, hoor. Ik hou wel van turbulentie in de uitzending en van ongenueanceerde gasten die helder voor hun mening uitkomen. Graag wel gedekt door politiek gewicht. Iemand die veel keft en niets meer te vertellen heeft, vind ik niet interessant.’

Eindredacteur Herman Meijer gelooft er niets van dat *P&W* het populisme aanwakkert: ‘De politiek krijgt meer zendtijd dan ooit tevoren. Dan kan het nooit zo zijn dat politici minder in staat zijn hun boodschap te verkondigen. Dat is net zoiets als voetballer Robin van Persie die klaagt dat hij te veel kansen heeft gekregen om een doelpunt te scoren. Als je die kansen niet benut, komt dat door onkunde van de sector zelf en niet door de talkshow. Een politicus moet zich ook in een café of op de markt kunnen presenteren. *P&W* is echt niet kritischer dan de man in de straat. Een beetje slimme perswoordvoerder weet dat een politicus niets te duchten heeft van Gordon of Frans Bauer.’

Ze moeten die mensen juist meenemen in hun verhaal, bedoelt Meijer. ‘In *P&W* wordt een politicus gedwongen een begrijpelijke boodschap te brengen. Niet een verhaal in vakjargon dat over de hoofden van de kijkers heen scheert, maar een verhaal dat een groot deel van Nederland begrijpt. De neergang van de middenpartijen is niet te wijten aan de talkshow, maar aan een gebrekkige manier van communiceren van een visie door die partijen zelf.

We smachten naar politici die de tijdgeest echt in de klauwen hebben. Hans van Mierlo over het parlementair onderzoek naar de politieke steun van Nederland aan de oorlog in Irak, bijvoorbeeld. Geweldig! Toen zaten we allemaal geïmponeerd te kijken. Wat hebben we dat soort politici eigenlijk nodig. Mensen die in staat zijn de boel in een context te zetten en ons in een groter verhaal mee te slepen en te verklaren waarom we deze samenleving hebben georganiseerd zoals die is. Die de wortels van

de democratie weten uit te leggen. We zijn helemaal niet op zoek naar de flanken, maar naar spannende, motiverende verhalen.

Marijnissen is goed omdat hij kan praten over het nieuws van alledag, en dat ook altijd in een goed kader weet te plaatsen.

Het zou toch te gek zijn dat een sterk instituut als de democratie en de Tweede Kamer zich door twee talkshows laat uithollen? Als dat zo zou zijn, dan sta je als instituut zo zwak dat het het gewoonweg verdient om in elkaar te storten.'

Hoe denken de politici er eigenlijk zelf over? Worden hun positie en uitstraling ondermijnd doordat ze af en toe over onnozele onderwerpen moeten praten?

'Ik vind dat een politicus natuurlijk gezag moeten hebben,' zegt Mirjam Sterk, oud-Kamerlid van het CDA. 'Dat heeft alleen veel meer met eigen houding en stijl te maken dan met wie je praat. Natuurlijk moet je als politicus je profiel bewaken. Niet populair mee gaan kletsen. Daar prikken kiezers feilloos doorheen. Maar als je het niet aan Frans Bauer kunt uitleggen, dan mis je een groot kiezerspubliek. Veel belangrijker om het beeld van platte politiek te vermijden is consistentie in je mening.'

'Gesprekken met die andere gasten maken de politiek niet platter,' meent Jan Marijnissen, voorzitter en voormalig fractieleider van de SP. 'Meestal is dat juist prima. Alleen als de andere gast niet verder komt dan jou zo veel mogelijk in de rede vallen is het minder. De kwaliteit gaat daarmee achteruit.'

'Ik was bij jullie een keer met zwemcoach Jacco Verhaeren te gast en vond het leuk om hem iets te vragen,' zegt VVD-Kamerlid Ton Elias. 'Maar met Keith Bakker, die jullie tamelijk kritiekloos een paar keer aan het woord lieten, terwijl dat toch gewoon een ordinaire misdadiger is, had ik weer liever niet aan tafel gezeten. Ik informeer altijd zorgvuldig wie de andere gasten zijn, vooral omdat ik van Maxime Verhagen weet hoe lullig hij zich voelde toen hij bij *Barend & Van Dorp* een keer aan tafel zat met een me-

vrouw uit de porno-industrie. Er verscheen een hele batterij felgekleurde dildo's op tafel, terwijl hij er schaapachtig naar zat te kijken.'

'De andere gasten kunnen voor mij een reden zijn om niet te komen,' is de mening van Femke Halsema, oud-fractieleider van GroenLinks. 'Als de rest van het programma bijvoorbeeld is gevuld met Patricia Paay en Johan Vlemmix, word je onderdeel van een atmosfeer waarin je niet thuis bent, en een beetje meehinniken is niet goed voor je politiek of maatschappelijk gezag. Het is wel goed om te laten zien dat je een brede belangstelling en betrokkenheid hebt.'

'Contact met de burger is niets nieuws,' vindt PvdA-Kamerlid Ronald Plasterk. 'Vroeger moest de politicus ook het gesprek kunnen aangaan in de fabriekshal, de collegezaal, het café of achter op de kar. Ik beschouw de niet-politieke gasten in talkshows als vertegenwoordigers van de huiskamer. Als de boodschap niet overkomt, ben ik niet helder genoeg geweest.'

'De luchtige opzet van *P&W* met andere gasten en niet-politieke onderwerpen is van belang om een breed publiek te trekken,' zegt Henk Kamp. 'Ik heb er dus geen moeite mee. Het maakt mijn werk ook nog wat leuker om te doen.'

Ik ben wel in zekere mate selectief wat betreft tafelsetting en onderwerpen. Niet omdat ik me voor bepaalde personen of onderwerpen te goed voel, maar omdat ik nu eenmaal minister ben, verantwoordelijkheid draag en vertrouwen waard moet zijn. Anders gezegd: ik dien me gepast te gedragen en de omgeving hoort dat mogelijk te maken. Aan sommige programma's werk ik dan ook niet mee.'

Halsema en Kamp mogen zich dan gereserveerd opstellen, ze behoren wel tot de 'rekkelijken' als het om de tafelgenoten gaat. Pechtold is bijvoorbeeld veel gereserveerder nadat hij in de tweede aflevering van *P&W* met veel aplomb werd weggehoond door Bas Vos, directeur van de Amsterdamse Taxicentrale. Sindsdien vraagt de woordvoerder van D66 altijd of er nog 'een dame met

drie tielen' aan tafel zit. Bedoeld wordt een volkse gast die het gesprek aan tafel stelselmatig zou kunnen verstoren.

Andere partijen willen vooral weten met wie ze te maken krijgen om hun Kamerleden zo goed mogelijk op de overige onderwerpen te kunnen voorbereiden.

Als we een bepaalde politicus per se willen interviewen, proberen we rekening te houden met zijn of haar wensen wat betreft andere gasten, maar de uiteindelijke samenstelling van de tafel wordt bepaald door de (eind)redactie van het programma.

Dat televisie niet zoveel invloed heeft als sommige mensen denken bewijst de opkomst van de PVV. Aanwezigheid in talkshows is geen absolute must voor een partij, zolang jouw partij maar op een andere manier het debat bepaalt.

De bekendste en meest uitgesproken populist van Nederland, Geert Wilders, geeft weinig interviews op tv en weigert bij P&W aan tafel te komen, en desondanks groeide zijn partij in razend tempo door: van 1 naar 9 naar 24 zetels in vier jaar. Zijn partijgenoten schoven incidenteel bij ons aan, maar bleven ook eens langdurig weg toen er een boycot van VARA-programma's werd afgekondigd. Dit was vanwege een hun onwelgevallige spotprent op website Joop.nl. Wel is er aan de tafel van P&W veel over Wilders gesproken. Over zijn film *Fitna*, over de kopvoddentax, over zijn functioneren als gedoogpartner en over het Polen-meldpunt van zijn partij. Af en toe kregen we van collega's bij de VARA of van gasten van ons programma de kritiek dat we te veel aandacht aan Wilders' partij gaven en de PVV daardoor aan stemmen hielpen. Geregeld bespraken we intern of dat inderdaad zo was. Meestal was onze conclusie dat we nog kritischer zouden kijken of we zijn punten wel moesten behandelen.

Maar dat was makkelijker gezegd dan gedaan. Wilders' provocerende uitlatingen bepaalden nu eenmaal vaak het nieuws van de dag. En dat nieuws is wat we in onze uitzendingen behandelen.

Aan de andere flank van het politieke spectrum (de uitersten

raken elkaar geregeld) was er de SP, die onder leiding van Jan Marijnissen in 2006 zomaar 25 zetels haalde. Om gezondheidsredenen moest de leider twee jaar later een stap terug zetten. Hij droeg zijn positie over aan Agnes Kant en onder haar leiding zakte de partij in de peilingen terug naar een zetel of tien. Kort voor de verkiezingen in 2010 nam Emile Roemer haar positie over. Hij wist de schade te beperken tot tien zetels verlies en was tot drie weken voor de verkiezingen in 2012 premierkandidaat. Of het aan zijn optredens in de media ligt of aan de kwaliteit van de standpunten is moeilijk te zeggen, maar dat hij het goed doet in talkshows lijdt geen twijfel. Bij Kant was dat juist haar achilleshiel.

Kortom, een oorzakelijk verband tussen de plek van de talkshow en de teloorgang van de middenpartijen is moeilijk vast te stellen.

In het in juni 2012 verschenen promotieonderzoek van Rosa van Santen, getiteld ‘Popularization and Personalization’ wordt een hardnekkig misverstand rechtgezet dat hiermee samenhangt. Het blijkt helemaal niet zo te zijn dat tv meer en meer gericht is op (plat) amusement. Het aandeel vermaak op televisie blijkt in de periode van 1956 tot 2006 juist te zijn gedaald, terwijl het aandeel zendtijd voor informatieve programma’s is toegenomen.

Van Santen onderzocht vijftig jaar politieke informatie op tv, codeerde in totaal 750 000 programma’s als zwaar informatief, infotainment of entertainment. Ze concludeert dat het aantal informatieve programma’s is toegenomen, dat de aard van onze publieke omroep processen van popularisering heeft beperkt en dat er niets mis is met de kwaliteit van politieke televisiejournalistiek. Ze signaleert dat in de discussie over popularisering en personalisering eigenlijk altijd wordt gewaarschuwd voor de toekomst. ‘Het zal allemaal slechter worden...’ Van Santen stelt dat de kritiek op niet-inhoudelijke, platte of emotionele politieke televisie te breed en te vaag is. Voorspellingen over een toekomst waarin die popularisering wél zou toeslaan zijn op basis van het gedegen historische onderzoek van Van Santen ongegrond.